

تحلیل محتوای کتب هدیه‌های آسمانی دوره دوم ابتدایی بر اساس مؤلفه‌های تربیت اخلاقی

Meysam.gholampoor@birjand.ac.ir

✍ میثم غلام‌پور / دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه بیرجند

عباس قاسمیان / مربی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید بهشتی مشهد، مشهد، ایران

مجیب‌الرحمن رضانی / کارشناس آموزش ابتدایی، آموزگار ابتدایی آموزش و پرورش سیستان و بلوچستان

امید پورمند / کارشناس آموزش ابتدایی، آموزگار ابتدایی آموزش و پرورش سیستان و بلوچستان

دریافت: ۱۳۹۷/۰۸/۰۷ - پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۱۵

چکیده

هدف این پژوهش، تحلیل محتوای کتاب‌های هدیه‌های آسمانی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی، از لحاظ میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت اخلاقی می‌باشد. در این پژوهش، از روش تحلیل محتوای کیفی - قیاسی برای مشخص کردن مؤلفه‌های تربیت اخلاقی و سپس، میزان توجه به این مؤلفه‌ها در کتاب‌های هدیه‌های آسمانی دوره دوم ابتدایی استفاده شده است. بدین منظور، واحد تحلیل تمامی متون، تصاویر و فعالیت‌ها می‌باشد. ابزار تحلیل محتوا، چک‌لیست تحلیل محتوای محقق ساخته، با توجه به مرحله اول پژوهش بود. روایی ابزار پژوهش، با توجه به صاحب‌نظران این حوزه به دست آمد. همچنین، پایایی ابزار به وسیله فرمول ویلیام اسکات محاسبه که ضریب توافق ۰/۸۶ را نشان داد. یافته‌ها حاکی از این است که به طور نامتعادل به این مؤلفه‌ها در کتاب‌های پایه‌های مذکور پرداخته شده است. آموزش همکاری و راهکارهای حفظ دوستی، دارای بیشترین فراوانی و آموزش به‌کارگیری معیارهای عقلانی و دینی در ارزیابی و توانایی تصمیم‌گیری، در موقعیت‌های اخلاقی دارای کمترین فراوانی می‌باشد. بنابراین، لزوم توجه متوازن به این مؤلفه‌ها در کتاب‌های هدیه‌های آسمانی ضرورت دارد.

کلیدواژه‌ها: تربیت اخلاقی، کتاب هدیه‌های آسمانی، دوره دوم ابتدایی.

پیامبر اکرم ﷺ همواره کارهای خوب را ستایش کرده و افراد شایسته را مورد ستایش قرار داده (بیلویی و همکاران، ۱۳۹۵)، و می‌فرماید: «إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ» (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۶۸، ص ۳۸۲): به راستی که من مبعوث شده‌ام تا شرافت‌های اخلاقی را تمام کنم (و به مردم بیاموزم). امروزه رعایت اخلاق در همهٔ شئون مورد توافق محققان قرار گرفته است (درویش و عقیقی، ۱۳۹۴). مقام معظم رهبری، اخلاق را هوای لطیفی می‌داند که در جامعه بشری اگر وجود داشته باشد، انسان‌ها می‌توانند با نفس او زندگی سالمی داشته باشند (رشیدزاده، ۱۳۹۳). اخلاق حافظ فعالیت‌های بشر از میل و گرایش به هرگونه کجروی است (موریس، ۲۰۱۳). از سوی دیگر، اخلاق پایه تربیت انسان است (نصیری ولیک نبی و نویدی، ۱۳۹۵).

جامعهٔ امروز بشر، دچار بحران هویت معنویت و اخلاق شده است. از این‌رو، امروزه نیاز بشر به ترکیه و پرورش، به مراتب بیش از نیاز او به تعلیم و آموزش است (شاملی و همکاران، ۱۳۹۰). از این‌رو، توجه به آموزش اخلاقیات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. آموزش، زیربنای توسعه پایدار انسانی است و ابزار اصلی برای تحقق اهداف توسعه به‌شمار می‌رود (سلاجقه و صفری، ۱۳۹۴). به نظر کانت، عمیق‌ترین بخش تعلیم و تربیت، تربیت اخلاقی است، وی تربیت اخلاقی را آخرین و عالی‌ترین سطح تربیت دانسته و معتقد بود: با انجام آن کار تعلیم و تربیت به پایان می‌رسد (حیدرزاده و همکاران، ۱۳۹۷). کتاب یکی از پرکاربردترین و مهم‌ترین رسانه‌های آموزشی، در نظام‌های آموزشی کشورهای مختلف جهان به‌شمار می‌رود (نجفی و همکاران، ۱۳۹۳). در این میان، توجه به اخلاقیات در آموزش و تدوین کتب درسی، مهم تلقی می‌شود (افکاری، ۱۳۹۳). یکی از کتبی که در این زمینه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، کتب *هدیه‌های آسمانی* می‌باشد. با عنایت به موارد فوق، توجه به آموزش اخلاقیات در برنامه درسی مدارس از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از این‌رو، در این پژوهش بر آن شدیم که به بررسی مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در کتاب‌های *هدیه‌های آسمانی* دورهٔ دوم ابتدایی با توجه به اهداف و چشم‌اندازهای اسناد بالادستی، به‌ویژه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بپردازیم.

مبانی نظری و پیشینه

«اخلاق»، در لغت جمع واژهٔ «خلق» و به معنای خوبی‌هاست (مسعودی و ساداتی‌زاده، ۱۳۹۴). خلق و خوی، عادت، شخصیت، فرم کلی اخلاقیات است که حاوی اصول معنوی و قوانین رعایت شده، در روابط بین‌فردی می‌باشد. افراد احساسات، تفکرات، رفتارها، نگرش‌ها و اعمال‌شان را به صورت درست یا نادرست، خوب یا بد و مثبت یا منفی؛ به وسیله گوش دادن به صدای وجدان‌شان تلقی می‌کنند. بنابراین، اخلاق توازن، ترتیب، کنترل و هماهنگی بین افراد و دیگران را تضمین می‌کنند (یونیو، ۲۰۱۸). همچنین، اخلاق را به مجموعه‌ای از صفات روحی و باطنی انسان تعریف کرده‌اند که به صورت اعمال و رفتاری که از خلقیات درونی انسان ناشی می‌شود، بروز ظاهری می‌یابد (تولایی، ۱۳۸۸). فلاسفه، الهیون و منتقدان اجتماعی، در تعریف اخلاق به‌طور عام گفته‌اند: اخلاق یعنی شناخت

صحیح از ناصحیح (مقیمی خراسانی، ۱۳۹۴). برخی دیگر، اخلاق را مجموعه فرایندهای عینی و معنوی که دخالت تام در رشد خود واقعی دارد و فرایندی که طی آن در کارکرد واحدهای صفاتی یا ساختار معنوی تبادل ایجاد می‌شود، تعریف کرده‌اند (همان). تعریف دیگر از اخلاق که تا حدی متفاوت به نظر می‌رسد، این است که می‌توان اخلاق را به صورت کاربردی در یک سیستم کامل و منسجم از باورها، ارزش‌ها و ایده‌ها تعریف کرد که شبکه‌ای را طراحی می‌کند که در چارچوب آنها، انواعی از عملکردها را در گروه اقدامات بد قرار می‌گیرند. از این‌رو، باید از آنها اجتناب کرد، درحالی‌که یک مجموعه دیگر از اقدامات خوب دانسته می‌شوند. از این‌رو، جایز بوده و باید به آن عمل کرد (مک‌دونالد و همکاران، ۲۰۰۷).

برنامه‌های آموزش و پرورش برای ساختن انسان‌ها، بیش از هر چیز بر ملاحظات اخلاقی استوار است (نصیری ولیک نبی و نویدی، ۱۳۹۵). تربیت اخلاقی از دیرباز به‌عنوان امری قابل توجه مورد عنایت دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت بوده (افکاری، ۱۳۹۳، ص ۶۳) و تربیت اخلاقی به‌منزله‌شاکله تربیت آدمی لحاظ شده است (حیدرزاده و همکاران، ۱۳۹۷). به اعتقاد کانت، عمیق‌ترین بخش تعلیم و تربیت؛ تربیت اخلاقی است. وی تربیت اخلاقی را آخرین و عالی‌ترین سطح تربیت می‌داند و معتقد بود: با انجام آن کار تعلیم و تربیت به پایان می‌رسد (حیدرزاده و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۲۳۲).

در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تربیت دینی و اخلاقی به‌عنوان محور تمامی برنامه‌های تربیتی در مدارس مطرح شده و به حق، بر سایر ساحت‌های تربیتی برتری یافته است (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰). تجارب تربیتی در نظام‌های تربیت رسمی و عمومی تحت عنوان برنامه‌درسی سازمان‌دهی و در سطح کلاس و مدرسه به دانش‌آموزان عرضه می‌شود (حسنی و وجدانی، ۱۳۹۶). یکی از پرکاربردترین و مهم‌ترین رسانه‌های آموزشی در نظام‌های آموزشی کشورهای مختلف جهان، به‌ویژه نهاد آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، کتاب درسی است که سند مکتوب و مدون تعلیم و تربیت محسوب می‌شود که فعالیت‌ها و تجارب یادگیرندگان، بر محور آن سازماندهی می‌گردد (نجفی و همکاران، ۱۳۹۳). انعکاس شاخص‌های تربیت اخلاقی در برنامه‌ریزی درسی کتب، یکی از اساسی‌ترین پایه‌های آموزش و پرورش هر کشور می‌باشد. در الگوی تربیت اخلاقی یونسکو (۲۰۰۲)، سطوح و فرایندهای یادگیری شامل مراحل واقعیت، مفهوم و ارزشمند شدن (توجه به سازمان ارزشی هر فرد) می‌باشد.

در تعریف «کتاب درسی»، کتاب درسی مظهر قابل مشاهده، ملموس و کاربردی برنامه درسی هستند. این کتب، به منظور تدریس آنچه مدرسین برای یادگیری فراگیران لازم می‌دانند، طراحی می‌شوند (بختیاری، ۱۳۹۱، ص ۴۰). اهمیت تربیت اخلاقی در نظام آموزشی، بخصوص دوران ابتدایی امری بدیهی و غیرقابل انکار است (حیدرزاده و همکاران، ۱۳۹۷). به همین دلیل، واکاوی، ارزیابی و تأمل در این موضوع در کتب دوره ابتدایی مورد توجه بسیاری از پژوهشگران بوده است (حسنی و وجدانی، ۱۳۹۶). دلایل زیادی را می‌توان برای توجیه اهمیت آموزش اخلاق در کتب درسی ارائه داد. اهمیت تبیین اخلاق برای دانش‌آموزان دوره ابتدایی، از آنجا ناشی می‌شود که در آموزش کودکان در این سن، فراگیران بیشترین الگوپذیری را دارند؛ از یک سو، تمامی ابعاد وجودی انسان از جمله رشد

شناختی و عاطفی کودک در هفت سال دوم؛ یعنی (دوره ابتدایی) در حال رشد و پیشرفت است (حیدرزاده و همکاران، ۱۳۹۷). در این میان می‌توان پژوهش‌هایی را که تاکنون در زمینه تحلیل محتوای کتب در زمینه تربیت اخلاقی در کشور انجام شده، ذیل چهار گروه به شرح ذیل قرار داد:

الف. تحلیل رویکردهای تربیت اخلاقی در کتب درسی دوره ابتدایی: در این گروه، به‌عنوان مثال *افکاری* (۱۳۹۳) در رساله دکتری خود با تحلیل محتوای کتاب‌های درسی قرآن، «هدیه‌های آسمان»، «بنویسیم» و «مطالعات اجتماعی»، پایه‌های اول تا پنجم دوره ابتدایی، رویکردهای تربیت اخلاقی در این کتب را مورد بررسی قرار داده است و به این نتیجه دست یافت که در این کتب، به مسئله تربیت اخلاقی به طور جدی و علمی پرداخته نشده است.

ب. در گروه دیگر پژوهش‌ها، توجه به عنصر خاصی از اخلاق را در کتب مورد بررسی و تحلیل قرار داده‌اند: در این گروه به‌عنوان مثال *ندیمی* (۱۳۸۹) محتوای کتاب‌های دوره ابتدایی را از منظر توجه به قانون‌گرایی تحلیل کرده و دریافت که این کتاب‌ها در مجموع، بیشترین تأکید بر قوانین رسمی و کمترین تأکید بر قوانین خانوادگی داشته‌اند.

ج. گروه دیگر، برخی از مؤلفه‌های تربیت اخلاقی را در کتب درسی به صورت کمی مورد تحلیل قرار داده‌اند. در این گروه، به‌عنوان نمونه *خلایار* (۱۳۹۲)، میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت اخلاقی را (در چهار مقوله اخلاق سیاسی، اخلاق اجتماعی، اخلاق عمومی و اخلاق اقتصادی) در کتاب‌های فارسی، هدیه‌های آسمانی و مطالعات اجتماعی، پایه ششم دوره ابتدایی بررسی کرد و دریافت که به طور کل، به گویه «قناعت و ساده‌زیستی» کمترین و به گویه «حسن‌معاشرت» بیشترین میزان توجه شده است.

د. گروه دیگری از تحقیقات، به روش تحلیل محتوای کیفی به بررسی کتب مختلف از منظر توجه به تربیت اخلاقی پرداخته‌اند. به‌عنوان نمونه، *حسینی و وجیلانی* (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوای کیفی کتاب‌های مطالعات اجتماعی از منظر تربیت اخلاقی»، به این نتایج رسید که رویکرد برنامه‌درسی مطالعات اجتماعی، بین برنامه‌های یا تلفیقی است، اهداف اخلاقی در کنار سایر اهداف درس قرار گرفته است. محتوای دروس نیز به تبع اهداف دارای مضامینی اخلاقی شده است. مدل یادگیری هرمی است و برای یاددهی - یادگیری از روش‌هایی همچون بحث گروهی، بحث در مورد موقعیت‌های اخلاقی فرضی، الگوپردازی، روش توضیحی و روش ایفای نقش استفاده شده است.

در این میان، یکی از کتب‌ها و عناوین درسی که جهت‌گیری خاصی به آموزش اخلاقیات به دانش‌آموزان دارد، کتاب *هدیه‌های آسمانی* است. یکی از فلسفه‌ها و زمینه‌های اصلی این کتاب، آموزش اخلاقیات به دانش‌آموزان می‌باشد. این کتاب، با توجه به ماهیت موضوع و ارتباط وثیق مباحث مطرح شده در آن، می‌تواند نقش قابل ملاحظه‌ای در فراگیری ارزش‌های اخلاقی به فراگیران داشته باشد. از سوی دیگر، با نگاهی به پژوهش‌های انجام‌شده، خلع پژوهشی را که به روش کیفی - قیاسی کتب دانش‌آموزان را از منظر توجه به تربیت اخلاقی، با توجه به اسناد بالادستی و اهداف تربیتی تحلیل کرده باشد، مشهود است. از این‌رو، در این پژوهش بر آن هستیم که به تحلیل محتوای کتب *هدیه‌های آسمانی* دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی (پایه‌های چهارم، پنجم و ششم)، با توجه به اهداف تربیتی - اخلاقی این دوره، مستخرج از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰) بپردازیم.

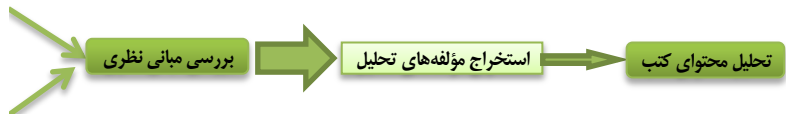
روش پژوهش

روش پژوهش، تحلیل محتوای کیفی - قیاسی است. تحلیل محتوای کیفی - قیاسی، نوعی تحقیق کیفی است که چارچوب تحلیل با مقولات تحقیق از پیش بر اساس الگوها یا پژوهش‌های پیشین، شناسایی می‌شود و مورد استفاده قرار می‌گیرد (ابوالمعماری، ۱۳۹۱، ص ۶۵). در مرحله نخست، با بررسی سند تحول بنیادین و راهنمای معلم آموزش هدیه‌های آسمانی پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی مؤلفه‌ها و مضامین اصلی استخراج شد. در مرحله دوم، میزان توجه به این مؤلفه‌ها، در هر یک از کتب هدیه‌های آسمانی مورد بررسی قرار گرفت. بدین منظور، واحد تحلیل پژوهش شامل متن، اشکال و فعالیت‌های کتاب‌های هدیه‌های آسمانی می‌باشد. در این پژوهش، روش نمونه‌گیری انتخاب نشد و کل صفحات کتب مورد تحلیل قرار گرفتند.

ابزار تحلیل محتوا، چک‌لیست تحلیل محتوای محقق ساخته، با توجه به مرحله اول پژوهش (استخراج مؤلفه‌ها از سند تحول بنیادین و کتب راهنمای معلم) شامل ده مؤلفه آموزش احترام به هم‌نوعان (پدر، مادر و...)؛ آموزش مسئولیت‌پذیری در قبال جامعه و هم‌نوعان، آموزش قدردانی از نعمت‌های خداوند و صرفه‌جویی؛ آموزش قوانین و مقررات؛ آموزش به‌کارگیری معیارهای عقلانی و دینی در ارزیابی‌ها؛ آموزش راهکارهای حفظ دوستی؛ توانایی تصمیم‌گیری در موقعیت‌های فرضی اخلاقی؛ آموزش صبر و بردباری در موقعیت‌های زندگی؛ آموزش احساس تعلق به خانواده و سپاسگزاری از آنها و آموزش همکاری) بود. روایی ابزار پژوهش با توجه به صاحب‌نظران این حوزه به دست آمد. همچنین، برای محاسبه پایایی از فرمول ویلیام اسکات (۱۹۹۵) استفاده گردید. بدین منظور، چک‌لیست تحلیل محتوا در اختیار یک دانشجوی مقطع دکتری برنامه‌ریزی درسی که در پژوهش حضور نداشت، قرار گرفت تا هم‌زمان و موازی با پژوهشگران؛ کتب مذکور را مورد کدگذاری قرار دهد نتیجه این فرایند، ضریب توافق ۰/۸۶ را نشان داد. تلاش شد ضمن حفظ معیارهای عملیاتی هر یک از سه واحد تحلیل، مورد بررسی دقیق قرار بگیرد. شکل یک مدل مفهومی پژوهش را نشان می‌دهد.

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

کتب راهنمای معلم آموزش هدیه‌های آسمانی

شکل ۱. مدل نظری پژوهش

یافته‌های پژوهش

تعداد کل صفحات تحلیل شده در این پژوهش، شامل کل کتب هدیه‌های آسمان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ابتدایی می‌باشد که شامل ۳۱۵ صفحه و کل موارد تحلیل شده، برای مؤلفه‌های تربیت اخلاقی ۳۴۷ مورد است.

جدول ۱. فراوانی محتوای تحلیل شده برای مؤلفه‌های تربیت اخلاقی

کتاب‌های هدیه‌های آسمانی	فراوانی	درصد فراوانی
پایه چهارم ابتدایی	۹۹	۴۰
پایه پنجم ابتدایی	۸۷	۳۵/۲
پایه ششم ابتدایی	۶۱	۲۴/۶
جمع	۲۴۷	۱۰۰

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، بیشترین فراوانی مشاهده شده مربوط به کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم با ۴۰ درصد فراوانی و کمترین فراوانی مشاهده شده مربوط به پایه ششم ابتدایی با ۲۴/۶ درصد می‌باشد. سؤال اول: میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت اخلاقی، در کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم ابتدایی به چه میزان است؟ برای بررسی این پرسش، میزان فراوانی مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در کتاب هدیه آسمانی پایه چهارم، را در هر یک از سه واحد تحلیل پژوهش (پاراگراف، تصاویر و فعالیت‌ها)، در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. توزیع فراوانی محتوای تحلیل شده در کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم ابتدایی

شاخص	داده		پاراگراف		فعالیت		تصاویر	
	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی
۱. آموزش احترام به هم‌نوعان (پدر؛ مادر...)	۸	۰/۰ ۲۰/۵	۹	۰/۰ ۲۵/۰	۴	۰/۰ ۱۶/۶	۰	۰/۰ ۰
۲. آموزش مسئولیت‌پذیری	۹	۰/۰ ۲۳/۰۷	۶	۰/۰ ۱۶/۶	۷	۰/۰ ۲۹/۱	۰	۰/۰ ۰
۳. آموزش قناعت از نعمت‌های خداوند	۱	۰/۰ ۲/۵	۱	۰/۰ ۲/۷	۰	۰/۰ ۰	۰	۰/۰ ۰
۴. آموزش قوانین و مقررات	۰	۰/۰ ۰	۰	۰/۰ ۰	۰	۰/۰ ۰	۰	۰/۰ ۰
۵. آموزش به‌کارگیری معیارهای عقلانی و دینی در ارزیابی‌ها	۱	۰/۰ ۲/۵	۱	۰/۰ ۲/۷	۱	۰/۰ ۴/۱	۰	۰/۰ ۰
۶. آموزش راهکارهای حفظ دوستی	۱۳	۰/۰ ۳۳/۳	۸	۰/۰ ۲۲/۲	۸	۰/۰ ۳۳/۳	۰	۰/۰ ۰
۷. توانایی تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اخلاقی	۰	۰/۰ ۰	۲	۰/۰ ۵/۵	۰	۰/۰ ۰	۰	۰/۰ ۰
۸. آموزش صبر و بردباری	۴	۰/۰ ۱۰/۲	۲	۰/۰ ۵/۵	۰	۰/۰ ۰	۰	۰/۰ ۰
۹. آموزش احساس تعلق به خانواده و سپاسگزاری از آنها	۲	۰/۰ ۵/۱	۲	۰/۰ ۵/۵	۱	۰/۰ ۴/۱	۰	۰/۰ ۰
۱۰. آموزش همکاری در امور زندگی	۱	۰/۰ ۲/۹	۵	۰/۰ ۱۳/۸	۳	۰/۰ ۱۲/۵	۰	۰/۰ ۰
جمع کل	۳۹	۱۰۰	۳۶	۱۰۰	۲۴	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، در مؤلفه‌های تحلیل شده بیشترین فراوانی در هر سه واحد تحلیل، متعلق به آموزش راهکارهای دوست‌یابی و حفظ دوست می‌باشد. کمترین فراوانی، متعلق به آموزش قوانین و مقررات و سپس توانایی تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اخلاقی می‌باشد.

سؤال دوم: میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت اخلاقی، در کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم ابتدایی به چه میزان است؟ برای بررسی این پرسش، میزان فراوانی مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در کتاب هدیه آسمانی پایه پنجم، را در هر یک از سه واحد تحلیل پژوهش (پاراگراف، تصاویر و فعالیت‌ها)، در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. توزیع فراوانی محتوای تحلیل شده در کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم ابتدایی

شاخص	داده	پاراگراف		فعالیت		تصاویر	
		فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی
۱. آموزش احترام به هم‌نوعان (پدر؛ مادر...)	۲	۵/۸۰/۰	۲	۵۰/۰	۰	۰	
۲. آموزش مسئولیت‌پذیری	۶	۱۷/۶۰/۰	۴	۱۰۰/۰	۱	۷/۶۰/۰	
۳. آموزش قدردانی از نعمت‌های خداوند	۵	۱۴/۷۰/۰	۴	۱۰۰/۰	۲	۱۵/۲۰/۰	
۴. آموزش قوانین و مقررات	۱	۲/۹۰/۰	۱	۲/۵۰/۰	۰	۰	
۵. آموزش به‌کارگیری معیارهای عقلانی و دینی در ارزیابی‌ها	۲	۵/۸۰/۰	۱	۲/۵۰/۰	۱	۷/۶۰/۰	
۶. آموزش راهکارهای حفظ دوستی	۲	۵/۸۰/۰	۵	۱۲/۵۰/۰	۴	۳۰/۸۰/۰	
۷. توانایی تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اخلاقی	۲	۵/۸۰/۰	۳	۷/۵۰/۰	۰	۰	
۸. آموزش صبر و بردباری	۱	۲/۹۰/۰	۰	۰	۰	۰	
۹. آموزش احساس تعلق به خانواده و سپاسگزاری از آنها	۵	۱۴/۷۰/۰	۵	۱۲/۵۰/۰	۲	۱۵/۲۰/۰	
۱۰. آموزش همکاری در امور زندگی	۸	۲۳/۵۰/۰	۱۵	۳۷/۵۰/۰	۳	۲۳۰/۰	
جمع کل	۳۴	۱۰۰	۴۰	۱۰۰	۱۳	۱۰۰	

همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، در مؤلفه‌های تحلیل شده، میانگین بیشترین فراوانی در هر سه واحد تحلیل متعلق به آموزش همکاری می‌باشد. کمترین فراوانی، متعلق به آموزش صبر و بردباری و سپس، قوانین و مقررات می‌باشد.

سؤال سوم: میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در کتاب هدیه‌های آسمانی، پایه ششم ابتدایی به چه میزان است؟
برای بررسی این پرسش، میزان فراوانی مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در کتاب هدیه آسمانی پایه ششم، را در هر کدام از سه واحد تحلیل پژوهش (پاراگراف، تصاویر و فعالیت‌ها)، در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴. توزیع فراوانی محتوای تحلیل شده در کتاب هدیه‌های آسمانی پایه ششم ابتدایی

شاخص	داده	پاراگراف		فعالیت		تصاویر	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی
۱. آموزش احترام به هم‌نوعان (پدر؛ مادر...)	۶	۱۳/۹۰/۰	۲	۱۶/۶۰/۰	۱	۱۶/۶۰/۰	
۲. آموزش مسئولیت‌پذیری	۲	۴/۶۰/۰	۳	۲۵۰/۰	۰	۰	
۳. آموزش قدردانی از نعمت‌های خداوند	۶	۱۳/۹۰/۰	۲	۱۰۰/۰	۱	۱۶/۶۰/۰	
۴. آموزش قوانین و مقررات	۱۲	۲۷/۹۰/۰	۲	۱۶/۶۰/۰	۰	۰	
۵. آموزش به‌کارگیری معیارهای عقلانی و دینی در	۲	۴/۶۰/۰	۰	۰	۰	۰	
۶. آموزش راهکارهای حفظ دوستی	۲	۴/۶۰/۰	۰	۰	۱	۱۶/۶۰/۰	
۷. توانایی تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اخلاقی	۱	۲/۳۰/۰	۱	۸/۳۰/۰	۰	۰	
۸. آموزش صبر و بردباری	۴	۹/۳۰/۰	۰	۰	۰	۰	
۹. آموزش احساس تعلق به خانواده و سپاسگزاری از	۱	۲/۳۰/۰	۰	۰	۰	۰	
۱۰. آموزش همکاری در امور زندگی	۷	۱۶/۲۰/۰	۲	۱۶/۶۰/۰	۳	۵۰۰/۰	
جمع کل	۴۳	۱۰۰	۱۲	۱۰۰	۶	۱۰۰	

همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، در مؤلفه‌های تحلیل شده، میانگین بیشترین فراوانی در هر سه واحد تحلیل، متعلق به آموزش همکاری می‌باشد و کمترین فراوانی، متعلق به آموزش احساس تعلق به خانواده و سپاس‌گزاری از آنها و سپس به‌کارگیری معیارهای اخلاقی و دینی در ارزیابی‌ها می‌باشد.

سؤال چهارم: میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت اخلاقی، در کتب هدیه‌های آسمانی دوره دوم ابتدایی به چه میزان است؟
 برای بررسی این پرسش، میزان فراوانی مؤلفه‌های تربیت اخلاقی را در کتب هدیه آسمانی دوره دوم ابتدایی (پایه‌های چهارم، پنجم و ششم)، را در هر یک از سه واحد تحلیل پژوهش (پاراگراف، تصاویر و فعالیت‌ها)، در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. توزیع فراوانی محتوای تحلیل شده در کتب هدیه‌های آسمانی دوره دوم ابتدایی

جمع	تصاویر		فعالیت		پاراگراف		شخص داده
	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی	
۳۴	۱۴/۷۰/۰	۵	۳۸/۲۰/۰	۱۳	۴۷/۵۰/۰	۱۶	۱. آموزش احترام به هم‌نوعان (پدر؛ مادر...)
۳۸	۲۱/۵۰/۰	۸	۳۴/۳۰/۰	۱۳	۴۴/۷۰/۰	۱۷	۲. آموزش مسئولیت‌پذیری
۲۳	۱۳/۴۰/۰	۳	۳۰/۴۰/۰	۷	۵۶/۵۰/۰	۱۳	۳. آموزش قدردانی از نعمت‌های خداوند
۱۶	۰	۰	۱۸/۷۰/۰	۳	۸۱/۲۰/۰	۱۳	۴. آموزش قوانین و مقررات
۹	۲۲/۲۰/۰	۲	۲۲/۲۰/۰	۲	۵۵/۵۰/۰	۵	۵. آموزش به‌کارگیری معیارهای عقلانی و دینی در ارزیابی‌ها
۴۳	۳۰/۲۰/۰	۱۳	۳۰/۲۰/۰	۱۳	۳۹/۵۰/۰	۱۷	۶. آموزش راهکارهای حفظ دوستی
۹	۰	۰	۶۶/۶۰/۰	۶	۳۳/۳۰/۰	۳	۷. توانایی تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اخلاقی
۱۱	۰	۰	۱۸/۱۰/۰	۲	۸۸/۸۰/۰	۹	۸. آموزش صبر و بردباری
۱۸	۱۶/۶۰/۰	۳	۳۸/۸۰/۰	۷	۴۴/۴۰/۰	۸	۹. آموزش احساس تعلق به خانواده و سیاست‌گذاری از آنها
۴۶	۱۹/۵۰/۰	۹	۴۵/۶۰/۰	۲۱	۳۴/۷۰/۰	۱۶	۱۰. آموزش همکاری در امور زندگی

همان‌طور که نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد، بیشترین فراوانی در هر سه واحد تحلیل، متعلق به آموزش همکاری و سپس، راهکارهای حفظ دوستی می‌باشد. از سوی دیگر، کمترین فراوانی متعلق به آموزش معیارهای عقلانی و دینی، در ارزیابی‌ها و توانایی تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اخلاقی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

منظور از «تربیت اخلاقی»، نوعی تغییر است که شامل قلمروهای عقلی، عاطفی و رفتاری می‌باشد (حسینی و وجدانی، ۱۳۹۶). در نظام تربیت رسمی و عمومی ایران، به‌عنوان یک نظام متمرکز، بیشترین فعالیت‌ها و تجربه‌های تربیتی دانش‌آموز و معلم، بر محور کتب درسی سازمان می‌یابد (عریض و عابدی، ۱۳۸۲). اهمیت آموزش اخلاق و اخلاقیات در نظام آموزشی، بر هیچ کس پوشیده نیست. در این میان، کتب درسی به دلیل واسطه اینکه مهم‌ترین ابزار آموزشی در کشور ما محسوب می‌شوند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. این مهم، ضرورت توجه به تدوین و طراحی مناسب کتب درسی را می‌طلبد تا متناسب با اهداف اسناد بالادستی کشور تنظیم شود. در این مقاله، میزان لحاظ شدن مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در کتب هدیه‌های آسمانی دوره دوم ابتدایی، مورد تحلیل قرار گرفت.

بر اساس یافته‌ها، بیشترین مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در قالب متن می‌باشد. به عبارت دیگر، ۱۰۴ مورد از ۲۴۷ مورد از مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در قالب متون از جمله داستان، شعر، حدیث و آیات آمده است. از سوی دیگر،

کمترین مؤلفه‌ها در قالب تصاویر آموزشی آمده است. تصاویر در کتاب‌های درسی، از ابزار پرکاربردی برای ارائه محتوا برای دانش‌آموزان ابتدایی محسوب می‌شوند؛ چون علاوه بر بُعد تربیتی، خود بُعد انگیزشی نیز دارند. این مهم لزوم توجه بیشتر برنامه‌ریزان درسی با این مقوله را می‌رساند.

آنچه در نتایج این پژوهش از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، سیر نزولی الگوی تربیت اخلاقی در این سه پایه می‌باشد، به‌گونه‌ای که در کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم ابتدایی، از دو پایه دیگر تعداد مؤلفه‌های تربیت اخلاقی بیشتر و در پایه ششم کمتر به آنها پرداخته شده است. از سوی دیگر، توجه نامتعادل به مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در این تحلیل، خود را نشان می‌دهد به‌گونه‌ای که به برخی از مؤلفه‌ها توجه اندکی شده است. یکی از مهم‌ترین آموزش‌هایی که باید به کودکان داده شود، آموزش تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اخلاقی و توانایی به‌کارگیری معیارهای عقلانی و دینی، در ارزیابی‌ها می‌باشد. متأسفانه در این کتب بسیار کم به آنها پرداخته شده است. این مهم، خود موجب بروز بسیاری از معضلات اخلاقی است که جامعه ما به آن گرفتار است.

تأکید بر اخلاق در آموزش، در واقع تأکید بر حلقه گم‌شده نظام آموزشی کشور می‌باشد که خود، در واقع زمینه‌ساز بسیاری از معضلاتی است که جوانان و بزرگسالان به آن گرفتار می‌شوند. بی‌شک اخلاق آن خطی است که همهٔ محورهای آموزشی را به یکدیگر متصل می‌کند.

با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادهای ذیل به تدوین‌کنندگان و طراحان کتب درسی هدیه‌های آسمانی دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی می‌شود:

– لزوم بازنگری در مفاهیم کتاب با توجه به سند تحول بنیادین؛

– توجه متوازن به همهٔ مؤلفه‌های اخلاقی و استفاده متنوع از ابزارهای آموزشی چون؛ متن، تصویر و فعالیت.

منابع

- ابوالمعالی، خدیجه، ۱۳۹۱، *پژوهش کیفی از نظریه تا عمل*، تهران، نشر علم.
- افکاری، فرشته، ۱۳۹۳، *نقد و بررسی رویکردهای تربیت اخلاقی در دوره ابتدایی در کتاب‌های درسی بخوانیم، بنویسیم، قرآن، هدیه‌های آسمانی، تعلیمات اجتماعی و طراحی الگوی برنامه درسی*، رساله دکتری، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی.
- بختیاری، حسن، ۱۳۹۱، «الگوی طرح تألیف کتاب درسی»، *مطالعات مدیریت بر آموزش انتظامی*، سال پنجم، ش ۴، ص ۳۹-۶۱.
- تولایی، روح‌الله، ۱۳۸۸، «عوامل تأثیرگذار بر رفتار اخلاقی کارکنان در سازمان»، *توسعه انسانی پلیس*، ش ۲۵، ص ۸-۱.
- حسینی، محمد و فاطمه وجدانی، ۱۳۹۶، «تحلیل محتوای کیفی کتاب‌های مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی از منظر تربیت اخلاقی»، *تربیت اسلامی*، ش ۲۵، ص ۲۹-۵۴.
- حیدرزاده، نسرین و همکاران، ۱۳۹۷، «طراحی و اعتباریابی الگوی تربیت اخلاقی متناسب با ویژگی‌های دانش‌آموزان دوره ابتدایی ایران با تأکید بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش»، *پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ش ۳، ص ۲۳۱-۲۴۷.
- خدایار، نصرالله، ۱۳۹۲، *بررسی میزان توجه به مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در کتاب‌های مطالعات اجتماعی، فارسی و هدیه‌های آسمانی پایه ششم دوره ابتدایی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مرودشت، دانشگاه آزاد.
- درویش، حسن و علیرضا عقیقی، ۱۳۹۴، «واکاوی پیش‌آیندهای مرتبط با جو کاری اخلاقی با رویکرد تکلیف‌مداری»، *اخلاق در علوم انسانی*، سال دهم، ش ۲، ص ۸۳-۹۷.
- رشیدزاده، فتح‌الله، ۱۳۹۳، *تبیین فرازمایی از اندیشه‌های نظامی-دفاعی فرماندهی معظم کل قوا*، تهران، دانشکده افسری امام علی (ع).
- سلاجقه، آریتا و ثنا صفری، ۱۳۹۴، «رابطه اخلاق حرفه‌ای با عملکرد استادان دانشگاه»، *اخلاق در علوم و فناوری*، دوره دهم، ش ۳، ص ۱۰۳-۱۱۰.
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰، مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- شاملی، عباسعلی و همکاران، ۱۳۹۰، «برنامه درسی ابزاری برای نیل به تربیت اخلاقی»، *اسلام و پژوهش‌های تربیتی*، سال سوم، ش ۲، ص ۴۵-۶۷.
- عریضی، حمیدرضا و احمد عابدی، ۱۳۸۲، «تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره ابتدایی بر حسب سازه انگیزه پیشرفت»، *نوآوری آموزشی*، سال دوم، ش ۵، ص ۲۹-۵۴.
- مجلسی، محمداقبر، ۱۴۰۳ق، *بحارالانوار*، بیروت، دار احیاء التراث العربی.
- مسعودی، جهانگیر و سیدسجاد ساداتی‌زاده، ۱۳۹۴، «رابطه اخلاق و سیاست»، *اخلاق در علوم رفتاری*، دوره دهم، ش ۳، ص ۱۹-۲۸.
- مقیم خراسانی، علیه، ۱۳۹۴، «رابطه اخلاق کار و خلاقیت کارکنان»، *اخلاق در علوم رفتاری*، دوره دهم، ش ۳، ص ۸۵-۹۲.
- نجفی، حسن و همکاران، ۱۳۹۳، «تحلیل محتوای بُعد اخلاقی اهداف مصوب در کتاب‌های درسی دوره متوسطه»، *معرفت اخلاقی*، ش ۱۵، ص ۸۷-۱۰۶.
- ندیمی، سعیده، ۱۳۸۹، *تحلیل محتوای کتب دوره ابتدایی از نظر توجه آن به آموزش قانون‌گرایی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد لرستان، دانشگاه لرستان.
- نصیری ولیک نبی، فخرالسادات و پرویز نویدی، ۱۳۹۵، «رابطه بین اخلاق حرفه‌ای و چابکی سازمان: نقش میانجی توانمندی‌سازی شناختی»، *اخلاق در علوم و فناوری*، دوره دوازدهم، ش ۲، ص ۶۱-۶۹.
- یلویی، بهاره و همکاران، ۱۳۹۵، «رابطه بین مؤلفه‌های اخلاقی با ویژگی‌های شخصیتی»، *اخلاق در علوم رفتاری*، دوره یازدهم، ش ۱، ص ۱۲۷-۱۴۴.
- Macdonald DB, et al, 2007, The Ethic of foreign policy, Burlington: Ashgate Publishing, p. 26.
- Morris L, & Wood G, 2013, A model of organizational ethics education, *Journal of European Business Review*, 23(3), p. 274-286.
- Ünlum, 2018, An evaluation of occupational ethical values of geography teacher candidates in Turkey, *Educational Research and Reviews*, 13(2), p. 68-73.

The Content Analysis of the Book “Heavenly Gifts” of the Second Grade of Elementary School Based on the Components of Moral Education

✉ **Meysam Gholampour** / PhD Student of Curriculum Planning, Birjand University

Meysam.gholampoor@birjand.ac.ir

Abbas Ghasemian / Lecturer at Farhangian University, Shahid Beheshti College, Mashhad, Iran

Majib al-Rahman Rezaei / Primary Education Expert, Primary School Teacher

Omid Pourmand / Primary Education Expert, Primary School Teacher

Received: 2018/10/29 - **Accepted:** 2019/03/06

Abstract

The purpose of this research is to analyze the content of “Heavenly Gifts” books of the fourth, fifth, and sixth grades of elementary school in terms of attention to the components of ethical education. In this research, the method of analyzing the qualitative-deductive content has been used to determine the components of moral education and the amount of attention paid to these components in the “heavenly gifts” books of the second grade of elementary school. To this end, all texts, pictures and activities of the book were analyzed. The content analysis instrument was a researcher-developed checklist based on the first phase of the research. The validity of the research instrument was acknowledged by the experts of this field. Also, the reliability of the instrument was calculated by using William Scott's formula, which showed an agreement coefficient of 0.86. The findings indicate that these components have been unevenly addressed in the aforementioned books. Teaching cooperation and strategies for maintaining friendship are the most frequent and teaching the use of rational and religious criteria in assessing and ability of decision-making in moral conflicts are the least frequent. Therefore, the need for balanced attention to these components in the “heavenly gifts” books is necessary.

Keywords: oral education, Heavenly Gift books, second grade of elementary school.

Examining the Moral Conflicts of Captivity and the Ways of Handling them with the Islamic Approach

✉ **Mahdi Ebadinia** / MA in Applied Ethics, the Institute of Ethics and Education

mahdiebadinia@gmail.com

Hossein Diba / Assistant Professor of the Psychology of Ethics, Research Center for Islamic Sciences and Culture

hoseindiba@gmail.com

Received: 2018/11/11 - **Accepted:** 2019/03/05

Abstract

One of the major issues facing international communities in international armed conflicts is capturing and dealing with prisoners. There are some agreements such as the Geneva Conventions, July 27, 1929 for acknowledging the rights of the prisoners, which the signatory countries are required to comply with. The religion of Islam also has important rules and regulations for prisoners, and failure to comply with these rules is considered an international crime. But an important issue that is sometimes faced by a soldier is the conflict that arises when dealing with a war prisoner; the soldier has to choose one side of the conflict, and his choice might create a moral conflict for him. So what is his duty in these matters? Discussing this subject, this library-based research will examine Islamic commands in this regard.

Keywords: captivity, ethics, applied ethics, conflict, conflicts.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

The State of «Forgetfulness of God» in the Series of Causes and Consequences of «Self-forgetfulness»

Fatemeh Qodrati / Assistant Professor of Theology Department, Yasuj University

Received: 2018/11/11 - Accepted: 2019/04/20

f.ghodrati@yu.ac.ir

Abstract

The issue of «identity crisis» or «self-forgetfulness» and the crisis of «self-alienation» has always been a matter of concern to man. Referring to the Qur'anic verses and the narrations and also views of Ayatollah Javadi Amoli, the present research first presents a clear concept of the mental crisis of «self-forgetfulness» and on the second step, expounds on the state of «forgetfulness of God» and secularism in the series of causes and consequences of «self-forgetfulness». The research findings indicate that self-forgetfulness does not mean to lose monotheistic nature but it means devoting special attention to materialistic life and ignoring man's nature and his soul. Regarding the state of forgetfulness of God, according to the Qur'anic verses, belief in monotheism reinforces man's nature and forgetting God causes self-forgetfulness. On the other hand, considering the verses of the holy Qur'an mentioning that the beginning and the end are the same and man is a perfect and complete manifestation of God's attributes, eventually self-forgetfulness leads in forgetting God. Therefore, the issue of forgetfulness of God can be analyzed in the series of causes and consequences of self-forgetfulness.

Keywords: self-forgetfulness, forgetfulness of God, the verses of the holy Qur'an, forgetfulness, forgetting one's self.

The Ethical Methodology of Divine Legislation and the Enforcement of Hudood in Islam

Mohammad Reza Ghazaei / PhD Student of Teaching Islamic Knowledge, the Quran and Texts
Subdiscipline, Farabi Colledge, University of Tehran m.r.ghazaie313@gmail.com

Received: 2018/09/26 - **Accepted:** 2019/02/01

Abstract

In order to deal with some crimes, Islam has some ways one of which is laying down criminal laws. These laws are based on the education of individuals and the community, and have several stages. Among them are some preliminaries that should be passed in legislation. Following these preliminaries come the stage of the enforcement of Hudood that has its own ethical requirements. This research first attempted to explain the methodology of Islam in the introduction and explanation of passing the educational preliminaries and then, in the legislation of Hudood. Then it presented a proper model of the legislation process, and through the methodology of the enforcement of Hudood in Islam, analyzed the moral requirements of the enforcement of Hudood. The results emphasize the principles of prevention, treatment and gradual education at the stage of setting the Hudood, through giving awareness to human beings. Other results include the principle of education, paying attention to the rights and conditions of the culprit, and Islamic forgiveness during the Islamic legislation process and the enforcement of Hudood.

Keywords: moral methodology, Islamic education, gradual education, legislation of Hudood, enforcement of Hudood.

Does Religious Morality Exist?

✉ **Ali Asghar Mohammadzadeh** / PhD Student of Islamic Ethics, University of Ma'aref
aamohammadzadeh110@gmail.com

Mohammad Sarbakhshi / Assistant Professor, Department of Philosophy, IK Institute of Education
and Research
msarbakhshi@gmail.com

Received: 2018/10/23 - **Accepted:** 2019/03/09

Abstract

The purpose of this paper is to study whether religious morality exists or not. To address this issue, the question is stated in four meanings, and then each meaning is dealt with separately: First, is there religious morality? That is, is a part of religion related to morality so it can be called religious morality? Second, is there religious morality that means moral system? Third, are there any moral theories to be attributed to religion by the believers, so that it can be called religious morality? Fourth, is morality dependent on religion and does secular ethics make any sense? This paper studies the above four meanings, which are presented in four separate questions. The answer to the first three questions is positive, and the answer to the last question is negative. The main research method of is philosophical, but, depending on the case, sometimes a narrative method is also used.

Keywords: religious ethics, religious- ethical rules, religious- ethical system, dependence of ethics on religion, Secular Ethics.

Abstracts

The Introduction of a Proposed Pathway for Study and Research in the Field of Ethical Traits and its Educational Applications

Babak Shamshiri / Associate Professor of the Philosophy of Education, Shiraz University

Received: 2018/11/26 - **Accepted:** 2019/04/09

bshamshiri@rose.shirazu.ac.ir

Abstract

As a set of vices and virtues, the view of traits is among the oldest and most influential ethical views in the Muslim world, and most of the moral writings of Muslims, including the past and the contemporary writers, have dealt with ethics from this perspective. Now, if we consider the above view as the theoretical framework for doing ethical studies, the purpose of this study is to introduce and present a pathway for scientific studies and research in the field of ethical traits. With this aim in mind, the main question of the present research is: What steps are necessary for study and research in the field of ethical traits? The results indicate that six general steps can be considered for the study of ethical traits. These steps include: conceptualizing ethical traits, identifying the roots of ethical traits, the implications of ethical traits, preventive strategies of moral vices, and therapeutic approaches and ways of developing moral virtues. These six steps require the use of a variety of research methods including the traditional Islamic method (principles of jurisprudence), new quantitative and qualitative scientific methods, as well as philosophical research method, especially the conceptual analysis approach. This proposed path can help to develop research in the field of moral education.

Keywords: ethics, ethical traits, ethical values, ethical education, research model.

Table of Contents

The Introduction of a Proposed Pathway for Study and Research in the Field of Ethical Traits and its Educational Applications / Babak Shamshiri.....	5
Does Religious Morality Exist? / Ali Asghar Mohammadzadeh / Mohammad Sarbakhshi	21
The Ethical Methodology of Divine Legislation and the Enforcement of Hudood in Islam / Mohammad Reza Ghazaei	37
The State of «Forgetfulness of God» in the Series of Causes and Consequences of «Self-forgetfulness» / Fatemeh Qodraty	55
Examining the Moral Conflicts of Captivity and the Ways of Handling them with the Islamic Approach / Mahdi Ebadinia / Hossein Diba.....	67
The Content Analysis of the Book “Heavenly Gifts” of the Second Grade of Elementary School Based on the Components of Moral Education / Meysam Gholampour / Abbas Ghasemian / Majib al-Rahman Rezaei / Omid Pourmand	83

In the Name of Allah

Ma'rifat-i Ākhlaqī

An Academic Semiannual on Ethical Inquiry

Vol. 10, No. 1

Spring & Summer 2019

Concessionary: *Imam Khomeini Educational and Research Institute*

Manager: *Mahmud Fathali*

Editor in chief: *hadi Hosseinkhani*

Executive manager: *sajad solgi*

Editorial Board:

- ▣ **Dr. Hamid Parsania:** *Assistant Professor, Bagher AlAulum University*
- ▣ **Dr. Mohssen Javadi:** *Professor, Qom University*
- ▣ **Dr. Mohammad Saidi Mehr:** *Associate Professor Tarbiyat Mudarris University*
- ▣ **Dr. Ahmad Hossein Sharifi:** *Professor IKI*
- ▣ **Dr. Mahmud Fathali:** *Assistant Professor IKI*
- ▣ **Mojtaba Mesbah:** *Assistant Professor, IKI*
- ▣ **Dr. Ahmad Vaezi:** *Associate Professor, Bagher AlAulum University*

Address:

IKI

Jomhori Eslami Blvd, Amin Blvd., Qum, Iran

PO Box: 37185-186

Tel: +98-25-32113480

Fax: +98-25-32934483

<http://nashriyat.ir/SendArticle>

www.isc.gov.ir & www.iki.ac.ir & www.nashriyat.ir